

Історія України

частина 2

Києвська Русь

НАДІЯ ЛЮДМИЛА ХОЙНАЦЬКА

ВИДАВНИЦТВО ШКІЛЬНОЇ РАДИ
Нью Йорк, 1992

ЛЕКЦІЯ ч. 7

Тема: ПЕРШІ КНЯЗІ РУСИ-УКРАЇНИ

1. Князь Олег хотів зробити Україну торговельною державою, але в цьому перешкаджали греки, які хотіли затримати всю торгівлю в своїх руках.
2. В 911 р. князь Олег пішов походом на Царгород, виграв бій і тоді з греками склав дуже корисну умову для українських купців.
3. Князь Ігор також ходив походом на Царгород, але греки спалили його фльоту грецьким вогнем (стрільним порохом) і цей його похід не вдався.
4. Князь Ігор ходив походом над Каспійське море і поза Кавказькі гори, бився з арабами і персами і промостили дорогу купцям туди.
5. Ігор хотів об'єднати всі слов'янські українські племена в одну сильну державу. Князь Ігор згинув від непослушного племені деревлян.
6. Княгиня Ольга, жінка князя Ігоря, правила Київською державою поки молодий син Святослава не став повнолітнім.
7. Княгиня Ольга хотіла замиритися з Візантією. З тою ціллю їздила вона з візитою до Царгорода і там приняла християнство.
8. Перші князі Руси-України з'єднали слов'янські племена, поширили межі української держави і зорганізували сильне військо.

Зміст: ст.40-44. — Домашнє завдання: ст.41 (4-7) і ст.44 (1-3).

Повторення:

1. Що хотів зробити князь Олег? Хто йому в цьому перешкаджав?
2. Куди пішов походом князь Олег в 911 році? Які були висліди?
3. Хто князював після князя Олега?
4. Куди ходив походами князь Ігор? Чому?
5. Що хотів довершити князь Ігор, щоб мати сильну державу?
6. Від якого племені він загинув?
7. Хто князював після князя Ігоря? Чому?
8. Хто з князів першим приняв християнство?
9. Які заслуги наших первих князів?

ЛЕКЦІЯ ч. 8

Тема: КНЯЗЬ СВЯТОСЛАВ ЗАВОЙОВНИК

1. Князь Святослав був сином князя Ігоря і княгині Ольги. Він був дуже хоробрий, воївничий, великий лицар і правдивий варяг (вікінг).
2. Князь Святослав знищив державу хозарів, яка була на схід від України.
3. Він приєднав до Київської держави Болгарію (з намови греків). З того походу мусів вернутися і боронити Київ від печенігів, які в часі його неприсутності облягли столицю.
4. Тимчасом греки налякалися його сили і стали союзниками болгарів.
5. В другому поході на Болгарію Святослав стратив багато війська і мусів замиритися з Грецією. Як вертався додому, коло Дніпрових порогів його вбили печеніги. Святослав мав свою другу столицю в Болгарії — Переяславець.
6. Коли князь Святослав йшов походом на ворогів, то завжди по-лицарськи попереджував їх: „Готуйтесь, йду на вас!”

Зміст: ст. 44-47. — Домашнє завдання: ст.47 (1-10).

Повторення:

1. Чи єм сином був князь Святослав?
2. Яку державу знищив Святослав?
3. Кого приєднав Святослав до Київської держави?
4. Від кого він мусів боронити Київ?
5. Чому він мусів замиритися з Грецією?
6. Як згинув князь Святослав?
7. Що казав Святослав перед тим, як ішов на ворогів?

ЛЕКЦІЯ ч. 9

Тема: КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ (979-1015)

1. Князь Володимир був сином князя Святослава Завойовника.
2. В 981 р. князь Володимир пішов походом на захід, заняв Червенські городи (міста Перемишль і Червень) і прилучив їх до Київської держави. Довгі роки вів війну з печенігами (дика орда з Азії).
3. На Волині Володимир заснував новий город Володимир Волинський. З того часу Галичина, Волинь і Холмщина належали до Київської української держави.
4. Князь Володимир задумав взяти собі за жінку грецьку царівну Анну, але її брати на це не згодилися.
5. Володимир хотів налякати греків своєю силою і заняв на Кримі город Корсунь (Херсонес). Вони погодилися, але з умовою, що Володимир стане християнином.
6. Володимир приняв християнство в Херсонесі, а вернувшись до Києва казав нищити всі поганські ідоли. Гречькі священики хрестили народ у Дніпрі. Хрещення Руси-України відбулося в 988 році.
7. Князь Володимир збудував у Києві „Десятинну” церкву (дав на неї десяту частину свого майна).
8. В історії Володимир дістав ім'я „Великого”, бо довершив великі діла, як ніхто інший з його попередників, а саме: охрестив Україну-Русь (988 році), поширив граници України на захід, заснував новий город на Волині – Володимир Волинський і т.д.

Зміст: ст.48-52. — Домашнє завдання: ст.55 (1-3).

Повторення:

1. Хто князював у Києві після смерті Святослава?
2. Куди ходив походом князь Володимир Великий?
3. Які городи-міста він заняв? Де вони є?
4. Хто все нападав на Україну з Азії?
5. Що задумав зробити князь Володимир?
6. З якою умовою згодилися брати грецької царівни Анни віддати заміж за князя Володимира?
7. Де Володимир приняв християнство?
8. Коли було хрещення Руси-України?
9. Яку церкву збудував Володимир? Чому вона так називається?
10. Як в історії називають Володимира? Чому?

ЛЕКЦІЯ ч. 10

Тема: ПРИЙНЯТТЯ ХРИСТИЯНСТВА ТА ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ЦЬОГО

1. Княгиня Ольга, жінка князя Ігоря, і деякі варяги були першими, що прийняли Христову віру.
2. Вже за панування князя Ігоря була в Києві церква св. Іллі. До Києва приїздили місіонери з Греції, Риму, а також жиди і мусулмани. Всі вони намовляли князя Володимира, щоб він прийняв їхню віру.
3. Князь Володимир прийняв християнство з Греції в 988 році і тоді ж відбулося хрещення Руси-України.
4. Християнство піднесло Україну під оглядом а) релігійним, б) моральним, в) культурним і г) політичним.
5. Під оглядом релігійним: розвинулося монаше життя — Києво-Печерська Лавра. Монахи переписували книги, поширювали Христову віру.
6. Під оглядом моральним: християнство змінило звичаї, виступало проти невільництва, навчало милосердя, пошані до близнього, жінки.
7. Під оглядом культурним: в'язало Україну з культурою Греції, поставали школи; грецькі мистці вчили архітектури, мальства, вчили письма, переписували книги.
8. Під оглядом політичним: піднесло значення держави і влади князя, впровадило Україну до ряду цивілізованих держав. Князь зачав вибивати (чеканити) перші гроші, на яких був його родовий знак „тризуб”. Тоді постала окрема церковна єпархія; перший митрополит-українець Іларіон. Київська Русь стала частиною Християнської спілки держав.

Зміст: ст. 51-55. — Домашнє завдання: ст. 55 (4-5).

Повторення:

1. Хто був першим з князів, що прийняв християнство?
2. Яка церква християнська була за панування Ігоря в Києві?
3. Звідки приїжджали місіонери до Києва?
4. В якому році відбулося хрещення Руси-України?
5. Під яким оглядом християнство піднесло Україну?
6. Що ви знаєте про Києво-Печерську Лавру?
7. Значення князя Володимира Великого.

ЛЕКЦІЯ ч. 11

Тема: ЗАСЛУГИ ЯРОСЛАВА МУДРОГО ДЛЯ ЗРОСТУ СИЛИ КІЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. За часів князя Ярослава Мудрого Київська держава була найбільшою державою в Європі.
2. Князь Ярослав Мудрий розбив орду печенігів, відібрав від поляків „Червенські городи” (Перемишль і Червень), збудував новий город Ярослав над рікою Сяном, ходив з військом на північ до Балтійського моря і заложив там город Юріїв.
3. Польські князі просили Ярослава про поміч й опіку. Він посвоючився через родинні зв'язки з європейськими державами. Його дочка Анна вийшла заміж за французького короля Генриха (була якийсь час королевою Франції), Єлісавета — за норвезького князя, Анастазія за угорського князя. Сини його оженилися з шведською і візантійською князівними. Дружина Ярослава Мудрого була родом зі Швеції. Ярослава називали „тестем Європи”.
4. Ярослав дбав про прикрашення столиці. Він побудував церкву св. Софії, Печерську Лавру, опікувався монастирями, довкола города Києва збудував оборонний мур з кількома війздними брамами (знані „Золоті ворота” з церквою над ними). В той час у Києві було 300 церков і каплиць.
5. Ярослав Мудрий списав усі закони в одну книгу. Це знана „Руська Правда”.
6. Перед своєю смертю поділив київську державу між своїх синів на князівства: київське, чернігівське, турово-пинське, переяславське, волинське і галицьке.
7. Князь Ярослав Мудрий помер в 1054 р. Домовина його лежить під собором св. Софії в Києві.

Зміст: ст. 55-60. — Домашнє завдання: ст.60 (1-6).

Повторення:

1. Якою стала Київська Держава за часів Ярослава Мудрого?
2. Що забрав Ярослав від поляків?
3. Кого він розбив?
4. Яке нове місто він побудував?
5. З ким посвоючився Ярослав і в який спосіб?
6. Яку церкву побудовано в Києві за Ярослава?
7. Як поділив свою державу Ярослав?
8. Що це є „Руська Правда”?
9. Коли помер князь Ярослав Мудрий?

ЛЕКЦІЯ ч. 12

Тема: СИСТЕМА СЕНЬОРАТУ І ЗЇЗД У ЛЮБЕЧІ

1. Перед своєю смертю князь Ярослав Мудрий поділив Київську державу між своїми синами. Найстаршого сина назначив князем Київської держави, а молодші сини мали його слухати. Від цього моменту почався поділ Київської держави.
2. Був звичай, що брати даного князя були старшими в праві від синів цього ж князя. Це спричиняло замішання і велику незгоду між князями, бо сини хотіли відібрати землю від своїх дядьків. Багато князів через цю систему сеньорату залишилися без князівства (т.зв. „ізгої”).
3. Половці (дика орда зі сходу) в той час дуже нищила край. Щоб рятувати державу від занепаду, князі-патріоти скликали всіх князів на з'їзд до Любеча в 1097 році. Там вони спільно ухвалили, щоб усі князі разом виступили проти половців, а також, щоб кожне князівство було у спадковому пануванні даного раду, тобто по батькові — син.
4. Але і це виявилося некорисним, бо кожний князь дбав лише про своє власне князівство. Так постали такі самостійні князівства: Галицьке, Чернігівське, Переяславське, Волинське (столиця — Володимир), Турово-Пинське (столиця — Турів), Київське та інші.

Зміст: ст. 60-62. — **Домашнє завдання:** ст.65 (1-3).

Повторення:

1. Кого назначив Ярослав Мудрий князем Київської держави перед своєю смертю?
2. Що спричинило поділ Київської держави?
3. Хто були „ізгої”?
4. Коли і чому був скликаний з'їзд князів у Любечі?
5. Що ухвалили князі?
6. Які самостійні князівства постали?

ЛЕКЦІЯ ч. 13

Тема: КНЯЗЬ ВОЛОДИМИР МОНОМАХ І ЙОГО БОРОТЬБА З ПОЛОВЦЯМИ

1. Князь Володимир Мономах — це останній визначний київський князь, котрий дбав за цілу Руську-Українську державу. Він був одним з ініціаторів Любецького з'їзду князів у 1097 році.
2. Він княжив спочатку в Переяславі. В 1111 році, над річкою Донець, він дуже сильно побив половців. Володимир Мономах був знаний з того, що виходив щасливо з багатьох небезпечних пригод; любив лови. Сам був дуже релігійний і справедливий. Своїм синам залишив поради в книзі „Поучення дітям”, як вони мають жити й поступати, щоб бути добрими і розумними князями.
3. Володимир Мономах мав зв'язки з Європою. Його дружина була з Англії, а внук був данським королем, якого назвали на честь діда „Вальдемаром”.
4. Князь Ігор Святославич із Путівля продовжував боротьбу з половцями. Він вибрався проти них у похід 1185 року і програв триденноу битву над річкою Каялою. Сам Ігор дістався в полон, з якого втік при помочі половчанина. Про це знаємо з твору невідомого автора „Слово о полку Ігоревім”.

Зміст: ст. 62-65. — Домашнє завдання: ст.65 (4-5).

Повторення:

1. Хто був останнім визначним київським князем, що дбав за цілу Руську-Українську державу?
2. Що таке „Поучення дітям”?
3. Хто продовжував боротьбу з половцями?
4. Кого і коли розбили половці над річкою Каялою?
5. З якого твору невідомого автора знаємо про це?